

A trauma reprezentációi

interdiszciplináris nemzetközi konferencia

2017. május 26-27.

Sophianum
1088. Budapest, Mikszáth tér 1.

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem **Francia Kapcsolat** Kutatócsoportja és a Paris 3 Sorbonne Nouvelle Egyetem **THALIM** (*Théorie et histoire des arts et des littératures de la modernité*) kutatócsoportja közös szervezésében.

Paul Ricœur szerint a szenvedést soha nem lehet elhallgattatni, mert továbbra is beszélni fog. A tudományos ülésszak kérdésfeltevésének kiindulópontja szerint az irodalmi és a művészeti megjelenítés olyan szavakat és képeket hordoz, amelyek a feldolgozást segítik, veszteséget kompenzálnak vagy hiányt egészítenek ki, s mint ilyen gyógyító tevékenységnek tekinthetők. A trauma esetében azonban a hiány és a veszteség nem ugyanaz. A hiány többnyire transzhistorikus állapot, nem esemény, így nincs időbelisége, következésképpen narratívája sem lehet. Ezzel szemben a traumákra jellemző veszteség historikus, egy konkrét múltbeli eseményhez köthető. Ezért a veszteség jobb esetben *elmesélhető* és *történet* lesz belőle, a jelenben a jövőre való tekintettel feldolgozható, és így már nem lesz elmúlhatatlanul jelenlévő. Ezért érzünk állandó késztetést arra, hogy újraírjuk a traumatikus eseményeket, amelyek megnyitják

az utat a legkülönbözőbb művészeti reprezentációk, illetve az irodalmi és tudományos narratívák számára. A trauma tehát érinti a történelem, a társadalom és a lelkiség dimenzióit egyaránt; alapvető idő- és térképző szerepe van, és sajátos poétika működteti az irodalmi szövegekben.

A francia és magyar nyelvű konferenciánk interdiszciplináris lévén minden olyan tudományágat megszólít, amely, főleg a holokauszt óta, a traumával foglalkozik: történelem, művészettörténet, filozófia, pszichológia, szociológia, orvostudomány, mindemellett az irodalmi történetmesélést is felkínálja ugyanezen tudományágak számára.

A traumaelmélet kezdetben a (valós) történelem, vagyis az egyéni, illetve kollektív traumák és a nyelv (a beszéd, az írás, az irodalom) kapcsolatát vizsgálta. Tágabb értelemben az etikai kritika áramlatába illeszthető: az olvasást, a figyelmes megértést a tanúságtétel és az emlékezés felelősségével ruházza fel. A traumák narratívái tehát nem csupán a szövegen belül, hanem azon kívül is megszólítanak bennünket.

Konferenciánk különös figyelmet szentel az írás és az olvasás feldolgozást, integrációt segítő, gyógyító hatásának. Milyen jótékony hatásai lehetnek a traumáról szóló történeteknek? Vajon mit és hogyan gyógyíthatnak?

trauma.pazmany@gmail.com

Szervezők:

Catherine Milkovitch-Rieux (THALIM)

Alain Schaffner (THALIM)

Ádám Anikó (Francia Kapcsolat)

Radvánszky Anikó (Francia Kapcsolat)

Május 26. (péntek)

8.30 – Megnyitó és köszöntő (John Lukacs terem)

Ft. Dr. Fodor György (PPKE BTK, dékán), Ádám Anikó, Radvánszky Anikó (PPKE BTK, Francia kapcsolat)

Plenáris előadások:

9.00 – 9.30

Alain Schaffner (Paris 3, THALIM)

L'annonce d'une maladie mortelle : sidération et trauma médical en littérature

9.30 – 10.00

François Soulages (Paris 8, Labo AIAC, Président-fondateur de RETINA.International)

Le trauma & la photographie

10.00 – 10.20 – Vita

Magyar nyelvű szekció (205. terem)

Elnök : Pintér Judit Nóra

10.20 – 10.40

Bókay Antal (PTE)

Emlék és narráció – a pszichoanalitikus trauma-elméletről

10.40 – 11.00

Radvánszky Anikó (PPKE)

Az eredendő trauma (A pszichoanalízis és a posztmodern etika kapcsolatáról)

11.00 – 11.20

Vilmos Eszter (PTE)

A holokausztemlékezet kortárs poétikái

11.20 – 11.40 – Vita

11.40 – 12.00 – Kávészünet

Elnök : Radvánszky Anikó

12.00 – 12.20

Horváth Péter (PTE)

A holokauszt mint egzisztenciális sorseseemény Kertész Imre írásaiban

12.20 – 12.40

Németh Tamás (PPKE)

A jól temperált angolkürt Trauma és esztétikum a Kaddisban

12.40 – 13.00

Pintér Judit Nóra (SZTE)

Emlékezet és arc - Nemes Jeles László: Saul fia

13.00 – 13.20 – Vita

13.20 – 14.20 – Ebéd

Elnök: Papp Ágnes Klára

14.20 – 14.40

Földes Györgyi (MTA ITI)

Másod- és harmadgenerációs holokausztrauma feminista vetületben

14.40 – 15.00

Visy Beatrix (OSZK)

Trauma, test, nyelv – Borbély Szilárd A Testhez című kötetének traumaértelmezése

15.00 – 15.20

Stőhr Lóránt (SZFE)

Utazások a múlt mélyére. Két dokumentumfilm a holokausztról a Kádár-korból

15.20 – 15.40 – *Vita*

15.40 – 16.00 – *Kávészünet*

Elnök : Földes Györgyi

16.00 – 16.20

Széplaky Gerda (EKE)

Traumakultúra. A radikális hiány tapasztalatáról – kortárs magyar irodalmi művek alapján

16.20 – 16.40

Bartal Mária (ELTE)

A fájdalom reprezentációi: kórházi versek az elmúlt évtizedek magyar lírájában

16.40 – 17.00

Papp Ágnes Klára (KRE)

Depoetizáció, önirónia és trauma. A trauma nyelvi megalkotottsága Petri György verseiben

17.00 – 17.20

Molnár Illés (PPKE)

A szív sötétkamrája Traumaemlékezet és szakralitás Visky András lírájában

17.20 – 17.40 – *Vita*

17.40 – 18.00

Máté Gábor (MOME)

A válasz. A nehezen meghozott döntés (kiállítás-prezentáció)

18.00 – 19.00 (John Lukacs terem)

Séta, dokumentumfilm (2016)

Rendező: Radó Gyula

Főszereplő, koproducer: Havas Judit

Producer: Havas Miklós

Walk Produkció

Május 27. szombat (205. terem)

Elnök : Simon Attila

9.00 – 9.20

Ulmann Tamás (ELTE)

A traumatizált szubjektum fogalma

9.20 – 9.40

Rákai Orsolya (MTA ITI)

Spektákulum vagy jelkép? Partikularitás, idegenség és kizárás a trauma-elbeszélésekben

9.40 – 10.10

Bengi László (ELTE)

Technika és trauma a századforduló novellisztikájában

10.10 – 10.30 – *Vita*

10.30 – 10.40 – *Kávészünet*

Elnök : Bengi László

10.40 – 11.00

Simon Attila (ELTE)

Trauma és (a)phonia. Christoph Ransmayr Az utolsó világ című regényének Philomela-epizódjáról

11.00 – 11.20

Jablóczay Tímea (ZSKE)

Traumatikus emlékezet, ismétlés, intertextualitás: Conrad és Sebald

11.20 – 11.40

Bakucz Dóra (PPKE)

Variációk Júdásra: javított változatok és újraírások

11.40 – 12.00 – *Vita*

12.00 – 12.20 – *Kávészünet*

Elnök : Rákai Orsolya

12.20 – 12.40

Fehér Ildikó (MKE)

Alkotó gyerekek, gyerekrajzok - Néhány gyerekrajz művészettörténeti megközelítésben a 16. századtól a jelen korig

12.40 – 13.00

Kovács Imre (PPKE)

Liszt: Evocation à la Chapelle Sixtine című műve keletkezéstörténetéhez, avagy trauma-feldolgozás a Sixtus-kápolnában

13.00 – 13.20 – *Vita*

13.20 – 14.20 – *Ebéd*

Elnök : Jablóczay Tímea

14.20 – 14.40

Hernádi Mária (PPKE)

A trauma mintázatai Nemes Nagy Ágnes költészetében

14.40 – 15.00

Hende Fruzsina (PPKE)

Trauma és élettapasztalat az Ottlik-regényekben

15.00 – 15.20

Jéga-Szabó Krisztina (ELTE)

„Er(d)ősen katolikus”- a hétköznapi nők traumája Erdős Renée Nagy sikoly című művében

15.20 – 15.40

Molnár Krisztina Rita

A hiány és a trauma okozta fájdalom oldásának lehetőségei A víz ösvénye című kisregényben

15.40 – 16.00 – Vita

16.00 – 16.20 – Kávészünet

Elnök: Bakucz Dóra

16.20 – 16.40

Gadó Flóra (ELTE)

A művészi újrajátszás szerepe a trauma feldolgozásában – Jeremy Deller: Az orgreave-i csata című munkájának elemzése

16.40 – 17.00

Császár Andrea Mária (PTE)

Torz formák – Trauma és asszimiláció kapcsolatáról Hannah Arendt Rahel Varnhagen című művében

17.00 – 17.20

Albert Noémi (PTE)

Traumáról(?): Végtelen újrajátszás mint hitelességkeresés Tom McCarthy egy regényében

17.20 – 17.40

Tóth Eszter Zsófia - Bajzáth Sándor - Rácz József (Veritas)

Történelmi traumák hatása felépülő szerhasználók életút narratíváiban

17.40 – 18.00 Vita

18.00 – Zárszó

Les fables du trauma

Colloque pluridisciplinaire

26, 27 mai 2017

Bâtiment Sophianum,
1088 Budapest, 1 place Mikszáth

organisé par le groupe de recherche **Connexion française** de la Faculté des Lettres de l'Université catholique Pázmány Péter, en collaboration avec le groupe de recherche **THALIM** – (*Théorie et histoire des arts et des littératures de la modernité*) de l'Université Sorbonne nouvelle - Paris 3.

Pour Paul Ricœur, la souffrance ne peut jamais être réduite au silence ; elle finira toujours par parler. La littérature, les symbolisations artistiques sont porteuses de cette parole. De sorte qu'elles sont parfois conçues comme *complémentaires* ou *réparatrices* : vouées à combler une absence ou à compenser une perte. Or absence et perte ne s'équivalent pas en matière de trauma. Tandis que les traumatismes structurels se réfèrent à un état d'absence « transhistorique », et par suite sans fable possible, les

traumatismes historiques, liés à une expérience de la perte, sont essentiellement « fabulables » sinon « fabulés ». Ils doivent être réinscrits dans les séquences d'événements auxquelles ils participent et qui ouvrent la voie aux narrations : entre les souffrances qui les provoquent et les rêves, les cauchemars ou les récits qu'ils suscitent ; dans leurs rapports à l'espace, à l'histoire, à la société, à la psyché auxquels ils s'articulent, aussi bien qu'aux poétiques qui les mettent en œuvre.

À leurs débuts, les études sur le traumatisme ont examiné la relation de la langue (parole, écriture, littérature) et de l'histoire (réelle), ainsi que l'interaction des traumatismes individuels et collectifs. Aujourd'hui, elles s'intègrent au courant de la critique éthique qui aborde la lecture et la compréhension comme des opérations qui engagent la responsabilité, au même titre que le témoignage et la mémoire. Les questions soulevées par les fables du traumatisme touchent alors aussi bien au dehors qu'au dedans des récits.

Ce colloque international, se veut résolument pluridisciplinaire. D'abord en ce qu'il fera toute leur place à ces disciplines qui, surtout à partir de l'holocauste, se sont emparées de la question des traumatismes : histoire, histoire de l'art, philosophie, psychanalyse, sociologie, médecine ; ensuite parce qu'il questionnera, à partir des textes littéraires, un corpus élargi à ces mêmes disciplines.

Il interrogera plus spécifiquement à travers eux la représentation des effets thérapeutiques et réparateurs de l'écriture et de la lecture. Quelles vertus prête-t-on à ces fables du trauma ? Que sont-elles supposées soigner ? De quelles manières ? Et pour quels usages ?

trauma.pazmany@gmail.com

Comité scientifique :

Catherine Milkovitch-Rioux (THALIM)

Alain Schaffner (THALIM)

Anikó Ádám (Connexion française)

Anikó Radvánszky (Connexion française)

Vendredi 26 mai

8.30 – Ouverture du colloque (salle John Lukacs)

R.P. Dr. György Fodor (PPCU, doyen), Anikó Ádám, Anikó Radvánszky (PPCU, Connexion française)

Conférences plénières :

9.00 – 9.30

Alain Schaffner, professeur, Sorbonne, Paris 3, THALIM

L'annonce d'une maladie mortelle : sidération et trauma médical en littérature

9.30 – 10.00

François Soulaiges, Professeur des universités, Universités Paris 8, Labo AIAC, Président-fondateur de RETINA.International

Le trauma & la photographie

10.00 – 10.20 – Débat

Séances francophones (salle 206)

Présidence : Alain Schaffner

10.20 – 11.40

Catherine Milkovitch-Rioux, Université Clermont Auvergne – Institut d'histoire du temps présent (CNRS, Paris)

Guerre d'Algérie et fables du trauma : enjeux littéraires, culturels et mémoriaux

10.40 – 11.00

Judit Faludy, Maître de conférences, Université de l'Église réformée Károli Gáspár

L'incorporation du trauma

11.00 – 11.20

Krisztián Bene, Maître de conférences, Université de Pécs, Département d'Études Françaises et Francophones

Le trauma de la diaspora hongroise en France : le destin des volontaires hongrois de l'armée française en 1940

11.20 – 11.40 – *Débat*11.40 – 12.00 – *Pause-café*

Présidence : François Soulages

12.00 – 12.20

Monica Garoiu, l'Université du Tennessee, Chattanooga aux Etats-Unis
L'esthétique du trauma dans Rue Ordener, rue Labat de Sarah Kofman

12.20 – 12.40

Ioana Alexandrescu, Professeure Associée, Université Autonome de Barcelona
L'Écriture dans L'Évasion silencieuse de Lena Constante

12.40 – 13.00

Henriett Kéri, Doctorante, Université Catholique Pázmány Péter
Au secours, je vieillis - « Ô temps ! suspends ton vol »¹ et laisse-moi l'illusion de la jeunesse

13.00 – 13.20 *Débat*13.20 – 14.20 – *Pause déjeuner*

¹ Alphonse de Lamartine, Le lac

Présidence : Biagio d'Angelo

14.20 – 14.40

Alina Bako, Maître assistant, Faculté de Lettres et Arts, Université Lucian Blaga de Sibiu

Corporalité et trauma : le cas du roman roumain de la première moitié du XXe siècle

14.40 – 15.00

Dominique Kunz Westerhoff, Professeure associée, Université de Lausanne
La fable cyborg, du récit de guerre contemporain à la science-fiction

15.00 – 15.20

Thanh-Vân Ton That, Professeure de la littérature francophone, UPEC
« Berce sa douleur : écriture diasporique et catharsis dans Ru de Kim Thuy »

15.20 – 15.40 – *Débat*15.40 – 16.00 – *Pause-café*

Présidence : Catherine Milkovitch-Rioux

16.00 – 16.20

Philippe Simon, Maître de conférences, Université de Paris-Sorbonne
Boccace et le trauma de la peste de 1348 dans le Decameron

16.20 – 16.40

Maria Cristina Pais Simon, Maître de conférences, Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3
L'écriture du trauma dans la littérature portugaise au tournant du XIXe siècle : interprétation et archétypes chez Camilo Castelo Branco et José Augusto Vieira.

16.40 – 17.00

Alice Morosi, Doctorante, Université de Pise

Trauma et répétition : le cas de La chute d'Albert Camus

17.00 – 17.20

Amina Lachachi, Enseignante-doctorante, Université d'Oran 2

Violence du discours dans le roman algérien. Le cas de Rue Darwin de Boualem Sansal

17.20 – 17.40 – Débat

18.00 – 19.00 (salle John Lukacs)

Projection du film documentaire *Promenade* (2016)

Réalisateur : Gyula Radó

Avec Judit Havas, actrice, coproductrice

Producteur : Miklós Havas

Walk Produkció

Samedi 27 mai (salle 206)

Conférences plénières:

9.00 – 9.30

Silvia Nagy-Zekmi, Professeur des universités, directrice du Département d'Études romanes, Villanova University, USA

Trauma and Forgiveness: Truth and Reconciliation Commissions

9.30 – 10.00

Biagio d'Angelo, professeur, Université de Brasília

Πάθει μάθος. Pour une éthique du regard

10.00 – 10.20 – Débat

10.20 – 10.40 – Pause-café

Présidence : Krisztinán Bene

10.40 – 11.00

Fanny Bauer-Motti, Psychologue, Psychanalyste, Docteur en psychologie clinique et psychopathologie, Visitor Academic, Oxford University, Middle East Center

De l'holocauste aux victimes de guerre : la trace psychique du trauma dans les rêves des descendants

11.00 – 11.20

Eric Dumont, Doctorant, Université catholique de Louvain

Sommarlek (Jeux d'été, 1951) d'Ingmar Bergman, ou la malice des images à temporalités télescopées

11.20 – 11.40

Léo Sanlaville, Doctorant, Université François Rabelais de Tours

La musique au sortir de la Première Guerre mondiale. Quels sujet compositionnels après un traumatisme historique ?

11.40 – 12.00 – *Débat*

12.00 – 12.20 – *Pause-café*

Présidence : Anikó Ádám

12.20 – 12.40

Serguei Panov, Sergey Ivashkin, Maître de conférences, Université National de technologie MISIS

Le récit comme témoignage et refoulement du trauma: la voix des Lumières, l'idée d'empire et la question d'une colonisation intérieure

12.40 – 13.00

Eszter Horváth, Chercheuse indépendante, Connexion française

Abjecte – c'est-à-dire l'abject qui s'écrit au féminin

13.00 – 13.20 – *Débat*

13.20 – 14.20 – *Pause déjeuner*

Présidence: Edit Bors

14.20 – 14.40

Hicham Mazouz, PhD, University of Miami

L'écriture de la radicalité où l'écrivain comme truchement : Témoigner le trauma à travers l'image du masque blanc dans les Nègres de Jean Genet et du ghetto de Marguerite Duras

14.40 – 15.00

Agnieszka Kukuryk, Université Pédagogique de Cracovie

Expériences traumatiques du XXe siècle dans l'œuvre théâtrale de René Kalisky

15.00 – 15.20

Miroslava Novotná, Université Masaryk de Brno

Les enfants et le trauma dans les pièces de Nathalie Papin

15.20 – 15.40

Irena Prosenec, Professeure associée, Université de Ljubljana

La narration du trauma dans l'œuvre autobiographique de Primo Levi

15.40 – 16.00 – *Débat*

16.00 – 16.20 – *Pause-café*

Présidence : Eszter Horváth

16.20 – 16.40

Edit Bors, Maître de conférences-HDR, Université Catholique Pázmány Péter

Réécrire le trauma collectif: l'exemple du « vampire » de Ropraz

16.40 – 17.00

Anikó Ádám, Maître de conférence-HDR, Université Catholique Pázmány Péter, Connexion française

Le trauma du retour – Amérique et Haïti dans les textes de Dany Laferrière

17.20 – 17.40 – *Débat*

18.00 – *Clôture du colloque*

